

Karademir, F. (2022). Türkçe eğitimi ile Türk dili ve edebiyatı eğitimi bilim dallarında yazılan lisansüstü tezlerde “sınırlılık” kavramının işlenişi. *BUGU Dil ve Eğitim Dergisi*, 3(1), 51-61. <http://dx.doi.org/10.46321/bugu.85>

TÜRKÇE EĞİTİMİ İLE TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ BİLİM DALLARINDA YAZILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERDE “SINIRLILIK” KAVRAMININ İŞLENİŞİ

Prof. Dr. Fevzi KARADEMİR

Düzce Üniversitesi karademir73@gmail.com ORCID

Öz

Bu çalışmada doküman incelemesi yolu ile ulaşılan verilerden hareketle “sınırlılık” terimi ele alınmıştır. Bunun için, öncelikle ilgili kaynaklar esas alınarak sınırlılık sözünün kavramsal çerçevesi çizilmeye çalışılmış, daha sonra <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> arama motoruna “Türkçe eğitimi”, “Türk dili ve edebiyatı” anahtar kelimeleri girilerek ortaya çıkan tezlerden tesadüfi örnekleme ile beşi yüksek lisans; beşi doktora olmak üzere on tez seçilerek bu tezlerde sınırlılık teriminin nasıl işlendiği değerlendirilmiştir.

Elde edilen bulgulardan, sınırlılık teriminin lisansüstü tezlerde yaygın olarak yanlış anlamda kullanıldığı, bu durumun birtakım bilimsel araştırmalarda da gözlemlendiği belirlenmiş, sınırlılıklar ile sınırların/sınırlamaların doğru içeriklerle yerinde kullanılmasının kavram karmaşasını önlemek açısından bilimsel bir gereklilik olduğu vurgulanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sınırlılıklar, sınırlamalar, lisansüstü tezler, Türkçe, Türk dili.

PROCESSING OF THE CONCEPT OF “LIMITATION” IN GRADUATE THESES WRITTEN IN TURKISH EDUCATION AND TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE EDUCATION

Abstract

In this study, the term “limitation” is discussed based on the data obtained through document analysis. Therefore, firstly, the conceptual framework of the word limitation was tried to be drawn based on the relevant sources. Then, five master’s theses and five doctoral dissertations were chosen via random sampling by entering the keywords “Turkish education”, “Turkish language and literature” into the search engine <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. In these theses and dissertations, the term, “limitation”, is evaluated in terms of its usage.

From the findings, it was determined that the term “limitation” was widely used incorrectly in postgraduate theses. This situation was also observed in some scientific research. It was emphasized that it is a scientific necessity to use limitations and limits/delimitation with the right content to prevent conceptual confusion.

Keywords: Limitations, delimitation, postgraduate theses, Turkish, Turkish language.

Ø. Giriş:

Bilim, bir amaç doğrultusunda örgütlenmiş bilgiler bütünüdür. Bilimsel bilgiye ulaşma, belli kurallar ve yöntemler çerçevesinde gerçekleşir. Bilimsel olanla olmayanın farkını belirleyen de büyük ölçüde yöntemdir (Er, 2006, s. 8). Atalardan tevarüs eden “usûl olmadan vusûl olmaz” sözü; bu gerçeği vurgular (Acar ve Bilir, 2014, s. 118).

20. yy. başından bugüne Türkiye’de yayımlanmış akademik çalışmalar incelendiğinde usulün ve dolayısıyla bilimsel üslubun gittikçe önem kazandığı, bilgilerin belli nesnel ilkelere çerçevelenmeye çalışıldığı gözlenmektedir. Lisansüstü tezlerdeki değişim, bu durumun en açık görüldüğü örneklerdendir. Lisansüstü eğitimde “Bilimsel Araştırma Yöntemleri” ve benzer içerikteki derslerin okutulması, enstitülerin hazırladıkları yönetmelik, yönerge ve kılavuzlarla tezler için belli bilimsel çerçeveler sunması, bu çerçevelere uyumu tezin kabulü için şart koşması, çalışmalarda gözlenebilir bir üslup değişimini sağlamış; özellikle sosyal alanlarda sıklıkla karşılaşılan indi, hamasi yaklaşımları belli bir disipline kavuşturmuştur. Böylece daha nesnel, iç ve dış kompozisyonları daha tutarlı metinler ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte, lisansüstü tezler incelendiğinde yöntemsel (metodolojik) çerçeve kompozisyonunu oluşturmada sorunların bütünüyle aşıldığını söylemek güçtür. Enstitülerin çok farklı alanlar/konular için tek tip çerçeve sunması, böylece sayısal-sözel, pür bilimsel-alan eğitimsel tezlerin aynı yönergelere tabi tutulması, sorunların başında gelmektedir. Özellikle doküman incelemesi esasına dayanan birtakım dil ve edebiyat tezlerini büyük ölçüde nicel verileri işlemek üzere oluşturulmuş eğitim bilimleri araştırma yöntemleri terminolojisini esas alan yönergelere uydurma çabasının, bu tür tezlerde çeşitli zorluk ve suniliklere neden olduğunu kaydetmek gerekir.

Bir diğer önemli sorun da yöntemsel terimlerin kullanımı ile ilgilidir. Araştırmacıların aynı terimleri farklı hiyerarşik düzenlerde ve anlamlarda kullanması, bir yöntem-terimsel karmaşa olarak kendini göstermektedir. Söz konusu karmaşayı geniş bir veri tabanından hareketle her yönü ile ortaya koymak, bir makale sınırını aşacak boyuttadır. Buna binaen araştırmanın problem cümlesini “Türkçe eğitimi ile Türk dili ve edebiyatı eğitimi bilim dallarında yazılan lisansüstü tezlerde sınırlılık kavramı nasıl işlenmiştir?” sorusu oluşturmaktadır. Araştırmanın amacı ise Türkçe eğitimi ile Türk dili ve edebiyatı eğitimi bilim dallarında yazılan lisansüstü tezlerde sınırlılık teriminin nasıl işlendiğini değerlendirmek ve kavramsal çerçevesini çizmektir. Belirtilen amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Türkçe eğitimi ile Türk dili ve edebiyatı eğitimi bilim dallarında yazılan yüksek lisans tezlerinde “sınırlılık” kavramı nasıl işlenmiştir?
- Türkçe eğitimi ile Türk dili ve edebiyatı eğitimi bilim dallarında yazılan doktora tezlerinde “sınırlılık” kavramı nasıl işlenmiştir?

1. Sınırlılık Sözü'nün Kavramsal Çerçevesi:

Sınırlılık sözü sınır+lı+lık şeklinde üç biçim birim/sözlük birimden oluşmaktadır. Bu sözlük birimler Güncel Türkçe Sözlük'te¹ şöyle tanımlanmıştır:

sınır ²	sınırlı	sınırlılık
1. <i>isim İki komşu devletin topraklarını birbirinden ayıran çizgi, hudut.</i>	<i>sıfat Sınırı olan, bir sınırla ayrılmış olan, hudutlu.</i>	<i>isim Sınırlı olma durumu.</i>
2. <i>isim Komşu il, ilçe, köy veya kişilerin topraklarını birbirinden ayıran çizgi.</i>	<i>sıfat Sınırlanmış, belirlenmiş, belirli, limitet: "Bizim divan edebiyatımızın da halk edebiyatımızın da konuları sınırlıdır." - Necati Cumalı</i>	
3. <i>isim Bir şeyin yayılabileceği veya genişleyebileceği son çizgi, uç: Bataklığın sınırı. Ormanın sınırı.</i>	<i>sıfat Az sayıda: "Bu, sınırlı bir topluluk önünde küçük bir rol oynamak da olsa bana ölüm gibi gelmişti." - Adalet Ağaoğlu</i>	
4. <i>isim Bir şeyin nicelik bakımından inebileceği veya çıkabileceği en alt ve en üst yer, limit: "Hele bir de birkaç sünger bulabilse artık mutluluğunun sınırı olmayacaktı." - Halikarnas Balıkcısı</i>		
5. <i>isim, matematik Değişken bir büyüklüğün istenildiği kadar yaklaşabildiği durağan büyüklük, limit.</i>		
6. <i>isim, mecaz Uç, son.</i>		

[\(https://sozluk.gov.tr/\)](https://sozluk.gov.tr/).

Görüldüğü üzere Güncel Türkçe Sözlük'te sınırlılık kelimesine "sınırlı olma durumu" şeklinde tek karşılık verilmiştir. Bu karşılığın "sınırlı" için verilen üç anlamı³ içerdiğini varsayarsak sınırlılık'ın "hudutlu olma, belirlenmiş olma" ve "az sayıda olma" durumlarını karşıladığı söylenebilir.

Peki, günlük kullanımda bunlardan hangisi önce çıkmaktadır? Türkçe Ulusal Derlemi'nde (TUD) "sınırlılık" sözü ile yaptığımız basit taramada sınırlılık'ın 5445 yazılı ve sözlü metnin 24'ünde, 27 defa geçtiği belirlenmiştir. Geçtiği bağlamlar⁴ incelendiğinde sınırlılık'ın bu

¹ Kubbealtı Lügati, Ötüken Sözlük gibi bazı ansiklopedik Türkçe sözlükler *sınırlılık* maddesine yer vermemiştir.

² Sözlüklerde *sınır* kelimesinin Rumca (<https://sozluk.gov.tr/>) / Yunanca (sinor < Yun. Synoron) (bk. <http://lugatim.com>; <http://www.otukensozluk.com>; <https://www.nisanyansozluk.com>) kökenli olduğu belirtilmektedir.

³ Bu arada 2. anlam olarak verilen "sınırlanmış, belirlenmiş, belirli, limitet" karşılığı için verilen "Bizim divan edebiyatımızın da halk edebiyatımızın da konuları sınırlıdır." cümlesi, iradi bir sınırlamayı/belirlemeyi değil, çeşit azlığını ifade etmektedir. Dolayısıyla 2. anlam için verilen örnek, 3. anlama daha uygun düşmektedir.

⁴ Bağlamlardan örnekler: "Otuzmlı çocukların ise bu türden sembolik oyunları sınırlıdır. Yaratıcılık (algılanan şeylere anlamlar yükleme) yoktur. Bu **sınırlılık** bize anne ve babalarının veya akranlarının davranışlarından ne kadar az anladıklarını göstermektedir."; "Diplomatik muhabir de, magazin muhabiri de olabilirdi. Ancak gazetecilik konusunda, ülkenin mevcut koşullarından doğan bir **sınırlılık** içindeydik."; "Enerji krizi, sınırlılığı, yoksunluğu, ya da yoksunluk tehlikesi insanoğlunun paniğe kapılmasına yeter de artar bile. Bu **sınırlılık** cebindeki paranın yetersizliğinde kişisel olarak beslenememe ve enerjisiz kalma veya ulusal kaynakların azalması VC tükenmesi ile ortaya çıkan krizler şeklinde olabilir."

bağlamlarda şu anlamlarda kullanıldığı saptanmıştır: kapsam belirliliği/darlığı (7), kayıtlılık, kısıtlılık (6), imkân darlığı (5), sonluluk (4), sayı azlığı (3), çeşitli açılardan zayıflık (2) (Aksan vd., 2012). Bu nüanslı manalar değerlendirildiğinde sınırlılık’ın büyük ölçüde olumsuz bir çağrışım değerine sahip olduğu görülür.

Şimdi de literatürdeki kullanımına bakalım. Bilimsel araştırma yöntemlerinin temel kavramlarından biri olduğundan, konu ile ilgili kaynaklar çoğunlukla sınırlılık(lar) (limitations) teriminin kavramsal çerçevesine işaret etmiş, genel olarak kavramla ilgili aynı sayılabilecek tanımlar yapmışlardır.

Bu tanımlara göre sınırlılıklar:

- Araştırmada uygun görülen koşullardan sapmadır.
- Yapılmak istenip de yapılamayanlardır.
- Araştırmacının; çalışmanın bulgularını, anlamını, yorumunu ve genellemesini olumsuz yönde etkileyebileceğini düşündüğü noktalardır.
- Araştırmanın başlangıcında belirgin olmayıp, çalışma ilerledikçe belirginleşir.
- İradi bir tercihten kaynaklı sınırla(ndır)malar (delimitation) değil; şartların zorunlu kıldığı, araştırmacının az kontrol edemediği ya da kontrol edemediği; zaman, maliyet, çevre, kontrol vb. etkenlerden kaynaklı durumlardır (bk. Aslan ve Yağcı Özen, 2018, s. 50; Büyükoztürk, 2014, s. 79; Girgin, 2015, s. 306; Karasar, 2005, s. 73; Oral ve Çoban, 2020, s. 19; Özkan ve Kaya, 2015, s. 497).

2. Yöntem:

2.1. Araştırmanın Modeli:

Türkçe eğitimi ile Türk dili ve edebiyatı eğitimi bilim dallarında yazılan lisansüstü tezlerde sınırlılık teriminin nasıl işlendiğini ve kavramsal çerçevesini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada meta-sentez deseni kullanılmıştır. “Meta-sentez çalışmaları, aynı alanda yapılan çalışmaların benzer ve farklı yönlerini ele alarak bir başvuru kaynağı oluşturmayı hedefler” (Çalık ve Sözbilir, 2014, s. 34).

2.2. Verilerin Toplanması ve Dâhil Edilme Kriterleri:

Bu çalışmada doküman incelemesi yolu ile ulaşılan verilerden hareketle “sınırlılık” terimi ele alınmıştır. Bunun için öncelikle ilgili kaynaklardan yola çıkılarak sınırlılık sözünün kavramsal çerçevesi çizilmeye çalışılmış, daha sonra <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> arama motoruna “Türkçe eğitimi”, “Türk dili ve edebiyatı” anahtar kelimeleri girilerek ortaya çıkan tezlerden tesadüfi örnekleme ile beşi yüksek lisans; beşi doktora olmak üzere on tez seçilerek bu tezlerde sınırlılık kavramının nasıl işlendiği değerlendirilmiştir.

2.3. Verilerin Analizi:

Araştırmada kullanılan lisansüstü tezlerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. “İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 242).

3. Bulgular:

3.1. Türkçe Eğitimi ile Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bilim Dallarında Yazılan Lisansüstü Tezlerde “Sınırlılık”:

Yukarıda sunulan kavramsal çerçeveden sınırlılıkların, araştırmanın zayıf yönlerini işaretlediği açıktır. Sınırlılıklar bölümünde, sınırlılıkların neler olduğu, yol açtığı sonuçlar ve daha sonraki çalışmalarda nasıl azaltılabileceği ya da ortadan kaldırılabileceğiyle ilgili bilgiler bulunmalıdır. Sunulacak bu bilgiler, gelecekteki benzer çalışmalara yol gösterir, okuyucuların eleştirel düşünmesine katkı sağlar, okuyucu ve yazar arasında güven ilişkisini güçlendirir, araştırmanın bilimsel niteliğini artırır, bulguların geçerli, güvenilir, genellenebilir olmasına referans teşkil eder (Özkan ve Kaya, 2015, s. 496).

Şimdi Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nin arama motorundan (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>) ulaşılan lisansüstü tezlerde sınırlılık kavramının nasıl işlendiğine bakalım:

3.1.1. Yüksek lisans tezlerinde sınırlılıklar:

Tablo 1: Yüksek Lisans Tezlerinde Sınırlılıklar

1	<i>Türk Dili Gazetesindeki Edebî ve Kültürel İçerikli Yazıların Sistematik İndeksi</i>
1	Sınırlılıklar: Türk Dili gazetesinin 42 yıl boyunca çıkan sayılarının içerisinde edebî ve kültürel yazılar incelenmiş ve tasnif edilmiştir. Gazetenin ilk 124 sayısı ve 1930 yılından 80 sayı araştırmalar neticesinde bulunamadığından incelenememiştir ⁵ (Aslan, 2019, s. 1).
2	<i>Yazma Kültürü: Türk Dili-Edebiyatı ve Türkçe Öğretmen Adayları Üzerine Bir İnceleme</i>
2	Araştırmanın Sınırlılıkları: Araştırma bir devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi ve Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili-Edebiyatı bölümlerinin dördüncü sınıf öğrencilerinin sormacaya verdikleri yanıtlar ile sınırlı tutulmuştur ⁶ (Zorbaz, 2019, s. 4).
3	<i>9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabındaki Masal Metinlerinin Hedef Kitleye Kazandırmak İstedığı Bilgi ve Değerler Açısından İncelenmesi</i>
3	Sınırlılıklar: Bu çalışma, 2017-2018 Eğitim – Öğretim Yılı içerisinde kullanılan “9.sınıf Türk dili ve edebiyatı ders kitabında yer alan Tasa Kuşu, Şehzade ile Gulyabani, Derviş, Andersan Masalları, Farenin Deve Yularını Çekmesi ve Kendi Kendine Gururlanması, Harnâme, Aslanla Fare, Kabak Gelin, İki Katur, Horozla İnci” metinleri ile sınırlıdır . Bu metinlere alternatif olarak seçilecek metinlerin sınırlandırılması da kaynaklara göre yapılacaktır. Bu kaynaklar Nazım Hikmet, Pertev Naili Boratav, Naki Tezel, Şefik Can, Ziya Gökalp, Abdülbâki Gölpınarlı'nın hazırladığı masal kitapları ile sınırlı tutulacaktır . Bununla birlikte internet de kaynaklar arasında yer alacaktır ⁷ (Bektaş Çakmakçı, 2020, s. 3).
4	<i>Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programları Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme</i>
4	Sınırlılıklar: Bu çalışma, Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu tarafından hazırlanan 2011 Türk Edebiyatı, 2011 Dil ve Anlatım, 2018 Türk Dili ve Edebiyatı programları ile sınırlandırılmıştır ⁸ (Göksu, 2021, s. 4).
5	<i>Türkçe Lisans Programlarında Öğrenim Gören Uluslararası Öğrenciler İçin Türk Dili ve Kompozisyon Dersine Yönelik Kelime Sıklığı Çalışması</i>
5	Çalışmanın Sınırlılıkları: Bu çalışma; üniversitelerde Türk Dili ve Kompozisyon dersi için yaygın olarak kullanılan, Muharrem ERGİN'in Üniversiteler İçin Türk Dili ders kitabı ve uluslararası öğrencilerin Türkçe eğitimi için Türkçe öğretim merkezlerinde kullanım sıklığı yaygın olan “Yedi İklim A1, A2, B1, B2, C1, C2 Türkçe öğretim seti ve İstanbul Yabancılar İçin A1, A2, B1, B2, C1/+ Türkçe öğretim seti ve bununla birlikte, Üniversiteler İçin Türk Dili ders kitabına göre Türkçe öğretim setlerinde olmayan kelimelerin belirlendiği Türk Dili ve Kompozisyon Dersi Akademik Türkçe kelime listesi ile sınırlıdır ⁹ (Üstün, 2021, s. 17).

⁵ Çalışmada “Evren ve Örnekleme” başlıklarına yer verilmemiştir.

⁶ Çalışmada “Evren ve Örnekleme” başlıklarına yer verilmemiştir.

⁷ Çalışmada aynı bilgiler, benzer cümlelerle “Evren ve Örnekleme” başlığında verilmiştir (bk. s. 60).

⁸ Çalışmada aynı bilgiler, yakın cümlelerle “Evren / Örnekleme / Çalışma Grubu / Katılımcılar” başlığında verilmiştir (bk. s. 17).

⁹ Çalışmada aynı bilgiler “Materyal Seçimi” başlığında verilmiştir (bk. s. 25).

Tabloya göre;

1. Tesadüfi örnekleme yöntemi ile ulaşılan beş yüksek lisans tezinde de “sınırlılıklar”a yer verilmiştir.

2. Sınırlılık olarak sunulan bilgiler, çalışmaların örneklemleri ile hemen hemen aynıdır. Dolayısıyla örnekler içerisinde sınırlılık terimi için yukarıda sunulan kavramsal çerçeveye uygun bir açıklama bulunmamaktadır.

3.1.2. Doktora tezlerinde sınırlılıklar:

Tablo 2: Doktora Tezlerinde Sınırlılıklar

1	<i>1860-1896 Dönemi Şair ve Yazarlarımızın Hatıra, Röportaj ve Mektuplarında Türk Dili ve Edebiyatının Meselelerine Dair Görüşleri</i>
	Sınırlılık, evren ve örneklem bölümlerine yer verilmemiştir (Gül, 2019).
2	<i>Ahmet Cevat Emre'nin Türk Dili ve Türk Dili Eğitimi ile İlgili Görüşleri</i>
	Araştırmanın Sınırlılıkları: Araştırmanın amacı Ahmet Cevat'ın Türk dili ve Türk dilinin eğitimine ilişkin görüşlerini tespit etmektir. Bu amaçla araştırma konusu Ahmet Cevat'ın bu alanlara yönelik eserleri ile sınırlıdır . Ahmet Cevat'ın kaleme aldığı piyes, çeviriler, sanatçıların hayatı ve eserleriyle ilgili yaptığı araştırmalar, Türk dili ve dil eğitimiyle ilgili olmayan diğer eserlerinde yer alan görüşler araştırmanın kapsamı dışındadır (Uzun, 2019, s. 7).
3	<i>Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Ölçme Değerlendirme Tutum, Yeterlik ve Uygulamaları</i>
	Araştırmanın Sınırlılıkları: Bu çalışma; 2018- 2019 eğitim öğretim yılında Afyon, Ağrı, Artvin, Balıkesir, Bayburt, Bingöl, Elazığ, Erzurum, Gaziantep, Hatay, İstanbul, Kahramanmaraş, Kars, Kütahya, Samsun, Sivas, Trabzon, Van, Yalova illerinde, orta öğretim kurumlarında görev yapan ve çalışmaya gönüllü olarak katılan Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri, Tutum ölçeğine gönüllü olarak katılan ve ölçek maddelerine doğru cevaplar verdiği varsayılan Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri, Yeterlik ölçeğine gönüllü olarak katılan ve ölçek maddelerine doğru cevaplar verdiği varsayılan Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri, Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile gönüllü olarak görüşme gerçekleştirilen ve görüşme sorularına doğru cevaplar verdiği varsayılan Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri ile sınırlıdır ¹⁰ (Karadoğan, 2019, s. 45).
4	<i>Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Çerçevesinde 1928'den Günümüze İmla Olgusu</i>
	Araştırmanın Sınırları: 1 Kasım 1928 Harf İnkılabından sonra Dil Heyetinin çıkardığı İL 1928 ile birlikte TDK'nin bastığı kılavuz sayısı 27'dir. Bu çalışmada yirmi yedi baskının içinden 11 örneklem alınmış, örneklemler seçilirken tarihî süreçte dönüm noktası sayılabilecek önemli değişikliklerin yapıldığı baskıları seçilmiştir. Bu çalışmanın sınırları aşağıda sıralanan TDK tarafından basılan kılavuzlardan oluşmaktadır ¹¹ (Kılıç, 2021, s. 3).
5	<i>Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinin Türk Dili ve Edebiyatı Dersine İlişkin Hazırbulunuşluk Düzeylerinin Değerlendirilmesi</i>
	Araştırmanın Sınırlılıkları: Araştırmanın nicel boyutu 12 yıllık zorunlu eğitim sistemi başladıktan sonra ortaokuldan mezun olup ortaöğretime başlayan öğrencilerle sınırlandırılmıştır . Araştırma Balıkesir iline bağlı ilçelerdeki ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören ve ortaöğretime başlayan öğrencilerle sınırlıdır . Sınıf tekrarı yapan öğrenciler çalışmaya alınmamıştır. Araştırmanın nitel boyutunda TDE öğretmenlerinden görüş alınmıştır. Nitel boyut araştırması Balıkesir ilinde görev yapan TDE öğretmenleri ile sınırlıdır ¹² (Özgül, 2021, s. 4).

¹⁰ Çalışmada aynı bilgiler, benzer cümlelerle “Evren ve Örneklem/Çalışma Grubu/Katılımcılar” başlığında detaylandırılmıştır (bk. s. 100).

¹¹ Çalışmada aynı bilgiler, benzer cümlelerle “Evren ve Örneklem” başlığında verilmiştir (bk. s. 16).

¹² Çalışmada aynı bilgiler, benzer cümlelerle “Evren ve Örneklem” başlığında detaylandırılmıştır (bk. s. 93).

Tabloya göre;

1. Beş doktora tezinin üçünde “sınırlılıklar” başlığına yer verilmiş, birinde yer verilmemiştir. Bir tezde ise sunulan bilgilerle uyumlu olarak, bizce daha doğru bir tercihle, “Araştırmanın Sınırları” başlığı kullanılmış, ancak bu başlıkta verilen bilgiler, benzer cümlelerle “Evren ve Örneklem” başlığında yinelenmiştir.

2. Sınırlılık olarak sunulan bilgiler, yüksek lisans tezlerinde olduğu gibi genel olarak çalışmaların örneklemlerine karşılık gelmektedir. Dolayısıyla örnekler içerisinde sınırlılık terimi için ilgili literatürde ileri sürülen kavramsal çerçeveye uygun bir açıklamaya rastlanmamıştır.

4. Tartışma ve Sonuç:

İlgili literatürde sınırlılıklar için çizilen kavramsal çerçeve ile ulaşılan lisansüstü tezlerde sıralanan sınırlılıklar uyuşmamaktadır. Zira sınırlılıklar başlığında tezin sonuçlarını etkileyebileceği düşünülen kısıtlılıklara, tezi zayıflattığı varsayılan etkenlere vb. işaret edilmesi gerekirken yaygın olarak tezin örnekleme ilişkin sınırlamalara işaret edilmiştir. Birtakım iradi sınırlamaların hem sınırlılıklar hem de evren/örneklem başlıklarında sıralanması gereksiz bir tekrara neden olmuştur. Oysa isim cinsinden bir unsur olan sınırlılık, araştırmacıyı kendi kontrolü dışında kısıtlayan dış etken(ler)e işaret ederken sınırlama, bir eylemsi olarak çalışmanın süreç bileşenlerine dair iradi bir daraltma ve hat çizmeyi belirtir (Özkan ve Kaya, 2015, s. 497-498).

Söz konusu durum, bu çalışmada esas alınan Türkçe eğitimi ile Türk dili ve edebiyatı eğitimi bilim dallarında yazılan lisansüstü tezlerle sınırlı değildir. Sınırlamaların sınırlılık olarak sunulmasına yaygın olarak diğer bilim dallarında yazılan lisansüstü tezlerde rastlandığı gibi (Örnek olarak bk. Bağcı, 2012, s. 8; Şenyurt, 2016, s. 7; Savran, 2021, s. 7) yer yer konu ile ilgili bilimsel araştırmalarda da rastlanmaktadır. Örneğin; Büyüköztürk vd. (2014) “Araştırmanızda yapmak isteyip de yapamadığımız, bazı nedenlerden dolayı vazgeçmek zorunda kaldığımız durumlar” olarak tanımladıkları sınırlılıkları şöyle örneklendirmişlerdir:

Araştırmanın uygulanacağı evren ve örnekleme ilişkin sınırlılık: Araştırma, 2007-2008 yılında Ankara Atatürk İlköğretim Okulunda çocukları 2, 4, 6 ve 8. sınıfta öğrenim görmekte olan ebeveynler ile **sınırlıdır**.

Araştırmanın kuramsal boyutu ile ilgili sınırlılık: Araştırma alternatif değerlendirme yöntemlerinden portfolyo ve performans değerlendirme yöntemleri ile **sınırlıdır**.

Veri toplama araçlarına yönelik sınırlılık: Araştırmada veri toplama araçları anket tekniği ile **sınırlıdır** (Büyüköztürk vd. 2014, s. 73).

Sıralananların, sınırlılıkları değil, iradi sınırlamaları ifade ettiği açıktır. Hemen sonrasında düşülen şu not da bunu göstermektedir:

“Bu örneklerden de görülebileceği gibi birçok sınırlılıklar belirlenebilir. Ancak bu sınırlılıkları olabildiğince azaltmak ve sadece yapmak isteyip de zaman, kontrol, maliyet vb. nedenlerden ötürü yapamadığımız noktaları sınırlılık olarak tanımlamak daha iyi olacaktır” (Büyüköztürk vd., 2014, s. 73).

Sonuç olarak sınırlılık(lar) teriminin lisansüstü tezlerde kullanım keyfiyeti bakımından yaygın bir yanlış (galat) dönüştüğü, bu durumun birtakım bilimsel araştırmalarda da gözlemlendiği aşikârdır. Oysa bilimsel bilgi ancak doğru terimlerin yerinde kullanımı ile mümkündür. Yanlış terimlerle doğru bilgi üretmeye çalışmak, eğri cetvelle doğru çizmeye kalkışmak gibidir. Dolayısıyla lisansüstü tezler başta olmak üzere ilgili araştırmalarda sınırlılıklar ile sınırlar/sınırlamaların doğru içeriklerle yerli yerince kullanılması kavram karmaşasını önlemek açısından bilimsel bir gerekliliktir.

Teşekkür

Makalenin iç ve dış kompozisyonunun şekillenmesine katkı sağlayan Prof. Dr. Behçet ORAL ve Doç. Dr. Onur ER’e; İngilizce özetlerinin düzeltmelerini gerçekleştiren Dr. Ammar TEKİN’e teşekkür ederim.

Kaynaklar

- Acar, M. ve Bilir, H. (2014). Gerçek bir âlim, mümtaz bir şahsiyet: Sabri Fehmi Ülgener. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(26), 114-122.
- Aksan, Y. vd. (2012). Construction of the Turkish National Corpus (TNC). In *Proceedings of the Eight International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC 2012)*. İstanbul. Türkiye. <http://www.lrec-conf.org/proceedings/lrec2012/papers.html>
- Aslan, H. (2019). *Türk Dili gazetesindeki edebî ve kültürel içerikli yazıların sistematik indeksi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aslan, Ş. ve Yağcı Özen, M. (2018). *Bilimsel araştırmada temel kavramlar. Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Bağcı, Ş. (2012). *Sınıf öğretmenliği lisansüstü tezlerinin karakteristik özellikleri: tematik, metodolojik ve istatistiksel yönelimler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bektaş Çakmakçı, S. (2020). *9. sınıf Türk dili ve edebiyatı ders kitabındaki masal metnlerinin hedef kitleye kazandırmak istediği bilgi ve değerler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Büyüköztürk, Ş. vd. (2020). *Problem tanımlama. Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çalık, M. ve Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(74), 33-38.
- Er, N. (2006). Bilimin sınırları, yöntemi, bilim üreticilerin sorumlulukları ve psikolojiye dair. *Türk Psikoloji Bülteni*, 12(38), 7-17.
- Girgin, M. (2015). *Öğretmen sözlüğü*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Göksu, C. T. (2021). *Türk dili ve edebiyatı öğretim programları üzerine karşılaştırmalı bir inceleme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gül, M. (2019). *1860-1896 dönemi şair ve yazarlarımızın hatıra, röportaj ve mektuplarında Türk dili ve edebiyatının meselelerine dair görüşleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karadoğan, A. (2019). *Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin ölçme değerlendirme tutum, yeterlik ve uygulamaları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.

- Kılıç, M. (2021). *Türk dili ve edebiyatı eğitimi çerçevesinde 1928'den günümüze imla olgusu*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Oral, B ve Çoban, A. (ed.) (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri ile ilgili temel kavramlar-Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özgül, H. (2021). *Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin Türk dili ve edebiyatı dersine ilişkin hazırbulunuşluk düzeylerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özkan, Ö. ve Kaya, Ş. Ş. (2015). Bilimsel makalede “sınırlılıklar” neden ve nasıl yazılır. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 14(6), 496-505.
- Savran, İ. H. (2021). *Türkiye’de 2002-2019 yılları arası coğrafya eğitimi ve öğretimi alanında yapılmış doktora tez çalışmalarının konu alanı ve metodolojik olarak incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şenyurt, S. (2016). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin tematik ve metodolojik açıdan incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Uzun, A. Ş. (2019). *Ahmet Cevat Emre’nin Türk dili ve Türk dili eğitimi ile ilgili görüşleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Üstün, H. (2021). *Türkçe lisans programlarında öğrenim gören uluslararası öğrenciler için Türk dili ve kompozisyon dersine yönelik kelime sıklığı çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Zorbaz, M. (2019). *Yazma kültürü: Türk dili edebiyatı ve Türkçe öğretmen adayları üzerine bir inceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

<http://lugatim.com> (Erişim tarihi: 02.02.2022)

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> (Erişim tarihi: 02.02.2022)

<https://www.tdk.gov.tr/> (Erişim tarihi: 02.02.2022)

Extended Abstract

When the academic studies published in Turkey from the beginning of the 20th century are examined, it is observed that the method, and therefore the scientific style, has become increasingly important, and the information is tried to be framed with certain objective principles. The change in graduate theses is one of the most obvious examples of this situation. Teaching Scientific Research Methods and similar courses in graduate education, providing certain scientific frameworks for theses with the regulations, directives, and guides prepared by the institutes, stipulating compliance with these frameworks for the acceptance of the thesis, provided an observable stylistic change in the studies; subjective and exaggerated approaches,

which are frequently encountered especially in social areas, have brought a certain discipline. Thus, more objective, more consistent internal and external compositions have emerged. However, when the postgraduate theses are examined, it is difficult to say that the problems in forming the methodological framework composition have been completely overcome. One of the main problems is that the institutes offer a uniform framework for very different fields/subjects so that numerical-verbal, pure scientific-field educational theses are subject to the same guidelines. It should be noted that the effort to adapt some language and literature theses based on document analysis to the guidelines based on the terminology of educational sciences research methods, which were created mainly to process quantitative data, caused various difficulties and artificiality in such theses.

Another important problem concerns the use of methodological terms. The researchers' use of the same terms in different hierarchical orders and meanings presents itself as a methodological-terminological confusion. Revealing all aspects of the said confusion from a large database is beyond the limit of an article. In this study, the term “limitation” is discussed based on the data obtained through document analysis. Therefore, firstly, the conceptual framework of the word limitation was tried to be drawn based on the relevant sources. Then, five master's theses and five doctoral dissertations were chosen via random sampling by entering the keywords “Turkish education”, “Turkish language and literature” into the search engine <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. In these theses and dissertations, the term, “limitation”, is evaluated in terms of its usage.

Conceptual Framework of the Word ‘Limitation’

In the Contemporary Turkish Dictionary, only one answer is given to the word “limitation” as “the state of being limited”. Assuming that this answer includes the three meanings given for “limited”, it can be said that limitedness meets the conditions of “being limited, being determined” and “being few in number”.

When the contexts of daily use are examined, it is seen that limited has a negative connotation value to a large extent, such as scope specificity/narrowness, formality, limitation, lack of opportunity, finitude, scarcity of numbers, and weakness in various aspects.

Sources related to scientific research methods have generally made the same definitions about limitations. According to these definitions, limitations are:

- It is a deviation from the conditions deemed appropriate in the research.
- What is wanted to be done but cannot be done.
- The points that the researcher thinks may adversely affect the findings, meaning, interpretation, and generalization of the study.
- It is not evident at the beginning of the study but becomes evident as the study progresses.
- It is not delimitation caused by a voluntary choice; required by the circumstances, the researcher has little or no control; time, cost, environment, control, etc. are caused by factors.

It is clear from the conceptual framework presented above that the limitations mark the weaknesses of the research. The Limitations section should contain information about what the

limitations are, the consequences they cause, and how they can be reduced or eliminated in future studies. The information to be presented will guide similar studies in the future, contribute to the critical thinking of the readers, strengthen the relationship of trust between the reader and the author, increase the scientific quality of the research, and serve as a reference for the findings to be valid, reliable and generalizable.

Discussion and Conclusion

The conceptual framework drawn for the limitations in the relevant literature and the limitations listed in the graduate theses reached do not match. While it must be pointed out in the title of limitation that there are limitations that are thought to affect the results of the thesis, factors that are supposed to weaken the thesis, etc., instead the limitations regarding the sample of the thesis are commonly pointed out. Listing some voluntary limitations both in the delimitations and in the universe/sample headings also caused unnecessary repetition. Whereas, limitation, which is a noun element, refers to the external factor(s) that restricts the researcher beyond his control, while delimitation, as an action, indicates a voluntary narrowing and drawing a line regarding the process components of the study.

As a result, it is obvious that the term limitation(s) is widely misused in postgraduate theses, and this situation is also observed in some scientific research. However, scientific knowledge is only possible with the proper use of correct terms. Trying to produce correct information in wrong terms is like trying to draw a straight line with a curved ruler. Therefore, it is a scientific necessity to use limitations and limits/delimitations with the right content in related research, especially in postgraduate theses, to prevent conceptual confusion.

